

Tema 6. La Xina dels Song

- a. El creixement econòmic durant els Song
- b. L'articulació del comerç marítim
- c. La difusió dels invents xinesos

Durant els tres segles dels Song, del nord (960-1127) i del sud (1127-1279), Xina es va convertir en el país més avançat del món pel que fa a tecnologia, producció material, organització política i creació cultural. L'any 1.000, Xina era el país més ric i més poblat del món, amb més de 100 milions d'habitants. La capital dels Song del nord, Kaifeng, era una ciutat de 500.000 habitants i d'una vivíssima activitat comercial. La capital dels Song del Sud, Hangzhou, va ser descrita per Marco Polo i Ibn Battuta com una de les ciutats més riques del món. A la cort, on el refinament dels Tang es perpetua apareix ara el costum de lligar els peus a les noies.

El desenvolupament econòmic dels Song es basa en una revolució econòmica visible en tots els camps.

La revolució agrícola va arrencar de la zona del Yangzi i es va difondre ràpidament gràcies a l'existència d'un mercat integrat i a les millores en els transports. La millor preparació del sòl, l'ús sistemàtic de fertilitzants, de la rotació de conreus i de l'arròs inundat van permetre un augment espectacular dels rendiments que van donar lloc a dues o tres collites anuals.

La revolució demogràfica, resultat directe de l'agrícola, va provocar el primer gran augment de població de la història de Xina, que passa ara dels 70 milions dels Tang als 100 milions dels Song.

La comercialització dels excedents del sud és possible ara pel gran augment de la xarxa viària i, sobretot, per la connexió d'aquesta amb el sistema de comunicacions, on els progressos en enginyeria permeten un aprofitament òptim de l'energia hidràulica i la creació d'una xarxa barata i integrada: el fet que homes i mercaderies puguin arribar a tot arreu a poc cost és una de les característiques essencials dels Song.

L'augment de volum de les transaccions econòmiques es tradueix primer en un gran augment en la circulació monetària i, a partir del segle XI, en l'aparició del paper moneda. El funcionament monetari de l'economia es tradueix també en un gran desenvolupament de les institucions de crèdit.

A diferència dels Han i els Tang, els mercats deixen d'estar controlats per l'estat: les ciutats s'omplen de botigues i els camins de mercaders ambulants mentre els impostos comercials jugaven un paper cada cop més important en el fisc de l'estat. L'economia rural, cada cop més connectada amb els mecanismes de mercats, tendeix a una especialització creixent: proliferen els centres productors de paper, el Fujian s'especialitza en el te, els forns de porcellana es multipliquen i produeixen peces d'un refinament extraordinari, que no tarden en convertir-se en productes de luxe preuats a les grans rutes comercials: la primera referència fiable de porcellana xinesa a Europa és

de finals del segle XII. La proliferació de mercats locals i els excedents regulars s'articulen aviat en grans regions comercials.

Aquests canvis econòmics van culminar en una revolució urbana, en què es multipliquen les ciutats noves i les velles desborden les seves muralles: Xina és ara la societat més urbanitzada del món. Però a diferència de les ciutats europees, sorgides dins d'estats sense administracions fortes, les ciutats xineses no tenien personalitat jurídica ni els seus ciutadans eren comunitats de mercaders enfrontats amb el camp que els envoltava i els senyors que el regien.

La generalització de la impremta és la base del progrés científic i tecnològic dels Song, que es concreta en grans millores en farmacopea i medicina, en l'ús generalitzat del carbó, la producció de l'acer, la incorporació del timó fix i els compartiments estancs en els vaixells i la invenció del primer rellotge el 1088, un millor coneixement del cel i la generalització dels grans invents xinesos.

El paper, inventat a Xina el segle II dC, es difon cap a occident a partir de la batalla de Talas, mentre la impremta -que s'aplica tant als llibres com al paper moneda i a les cartes- evoluciona de forma interna a partir de la xilografia, des del primer text imprès el 868 fins als primers caràcters mòbils. La brúixola, que va evolucionar a partir de les culleres imantades que servien per l'endevinació, és citada per primer cop en un text de 1080, i va ser difosa cap a occident pels àrabs, tot conservant en el seu disseny elements vinculats al món dels endevins. El magnetisme, conegut des del segle III, es va poder aplicar a gran escala a partir de la fabricació d'acer. La invenció de la pólvora, el 1044, va ser molt important a partir del moment en què la van utilitzar com a propulsora a l'interior d'un tub.

La revolució comercial de la Xina dels Song, que va fer sorgir els importants ports del Fujian, la va fer entrar dins del circuit comercial de l'Índic, reforçat per la connexió amb els grans sistemes fluvials, i va consolidar la seva relació marítima amb el SE d'Àsia, en especial amb la costa vietnamita i malaia i amb Sumatra i Java, ja que els Song no tenien contactes directes amb les terres situades a l'oest de l'istme de Kra ni amb les illes de les espècies. Gràcies als contactes dels Song amb els àrabs, tenim els primers textos xinesos sobre aquest comerç i sobre el seu funcionament així com també textos àrabs sobre Xina.

La caiguda dels Song del nord va potenciar encara més els ports del sud i del Fujian, i els mars del sud es van omplir de vaixells xinesos, mentre una important comunitat àrab s'establia a Canton. Comença ara la gran època de la Xina marítima, que durarà fins als Ming.